

DE TOESTAND VAN DE NATUUR

De toestand van de natuur.... "wat een toestand, beste luisteraar", zou wijlen G.B.J. Hiltermann ons hebben toegebrond. Want hoe staat het nu eigenlijk met de natuur in Limburg? Daarover horen we steeds weer tegenstrijdige berichten. Gaan we de goede kant uit met het natuurherstel, of is er nog steeds sprake van een voortschrijdende achteruitgang? Vanuit het beleid blijkt er steeds weer behoefte te zijn aan betrouwbare gegevens over de toestand van en de trends in de natuur. Heeft het bestaande beleid effect? Hebben de andere beleidsterreinen (stadsuitbreiding, landbouw, waterbeleid, verkeer) een negatief effect op de natuur? En zo ja, in welke mate? Moeten er andere of aanvullende maatregelen genomen worden ter bescherming van de natuurwaarden?

Om dit voor de flora te onderzoeken is de Provincie Limburg in het voorjaar van 2001 gestart met het "Landelijk Meetnet Flora (LMF)-Natuur en milieukwaliteit". Dit meetnet is opgezet door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en probeert over een langere periode een landelijk beeld te verschaffen van trends en ontwikkelingen in de flora en vegetatie van Nederland. Het "LMF-Natuur- en Milieukwaliteit" wordt uitgevoerd door de provincies, en wil een uitspraak doen over veranderingen in vermessing, verzuring en verdroging en daarnaast over de zogenaamde algemene natuurkwaliteit, met name in het landelijk gebied. Het gaat daarbij om de waarden van natuurlijke elementen in het agrarische gebied zoals bermen, poelen, beken en dergelijke. Hiertoe word per provincie ondermeer een bepaald aantal PQ's (permanente kwadranten) uitgezet, dat minimaal eens in de vier jaar moeten worden opgenomen. De verantwoordelijkheid voor uitvoering van dit veldwerk ligt bij de provincies. In de provincie Limburg is in 2001 het veldonderzoek uitbesteed aan Bureau Drift. Om beter in te zoomen op het voorkomen van bijzondere soorten loopt er daarnaast al vanaf 1999 het "LMF-Aandachtsoorten", grotendeels uitgevoerd door vrijwilligers en gecoördineerd door FLO-
RON.

In Limburg zullen in vier jaar tijd ruim 1000 PQ's worden uitgezet, verspreid over verschillende landschaps- en vegetatietypen. Naast het onderzoeken van de floristische samenstelling van de locaties, door het maken van vegetatieopnamen met behulp van Braun-Blanquet-schaal, wordt ook een waslijst aan andere parameters genoteerd, zoals het type beheer, de hoogte van de vegetatie, het depositiegebied waarin het PQ ligt, het reliëf, de expositie, het begroeiingstype, enzovoort, enzovoort. Hiermee hopen we over langere tijd veranderingen in beeld te kunnen brengen. Vorig jaar zijn de

eerste PQ's uitgezet, en het is daarmee nog te vroeg om lange-termijn conclusies te trekken. Toch is het aardig de methode hier al eens te introduceren.

Elke methode van monitoring heeft zijn zwakke en sterke punten. De LMF-methode blinkt uit in het consistent volgen van vaste punten, steeds zoveel mogelijk op dezelfde manier. De methode is duidelijk omschreven en laat weinig ruimte voor vrije interpretatie van de veldwerker. "What you see is what you get". Daarnaast kan er met de gegevens gemakkelijk gerekend en vergeleken worden. Met het LMF-onderdeel "natuur- en milieukwaliteit" wordt echter slechts een fractie van de natuur in Limburg bekeken (1000 opnamen vormen samen slechts een minuscule oppervlakte). En volgens de Wet van Murphy missen we dan altijd net de meest interessante en indicatieve locaties. De PQ's worden immers min of meer ad random over de provincie en over de verschillende landschapstypen uitgezet. Daarom werkt het LMF-Aandachtsoorten (het FLORON-onderdeel) specifiek met Rode-Lijstsoorten en kilometerhokken als meetpunt. De kans dat je bijzonderheden overslaat is dan veel geringer.

De provincie Limburg gebruikt al langer een methode waarbij ze specifiek naar van tevoren geselecteerde gebieden kijkt. Hierbij worden door veldmedewerkers gericht bepaalde terreinen en landschapelementen onderzocht op hun floristische waarden. Dit zijn locaties waar indicatieve natuurwaarden verwacht worden of in het verleden zijn aangetroffen.

Hierbij wordt dan eveneens een beperkte lijst van aandachtsoorten (indicatieve en zeldzame) soorten gehanteerd. Dit levert in korte tijd veel informatie op. Nadeel is dat deze methode lastiger bruikbaar is voor statistische analyses en dat een vertaling naar landelijke trends moeilijk is. Een belangrijker voordeel is echter dat veel kennis over de natuur van de hele provincie binnen het ambtelijk apparaat wordt opgebouwd door de medewerkers zelf.

Het LMF-project lijkt echter een welkome aanvulling op de bestaande provinciale onderzoeksmethode.

De combinatie van monitoring via PQ's en de inventarisatie van aandachtsoorten per uurhok zal veel nieuwe informatie opleveren die ook betrekkelijk objectief te analyseren valt en waaruit wellicht interessante (landelijke) trends te halen zijn.

We houden jullie op de hoogte van de toestand van onze Limburgse flora.

Bart Peters, Bureau Drift

(foto: Gijs Kurstjens).